

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Стан галузевої структури і якісних параметрів структури регіональної економіки (технологічна структура, структура кредитів та інвестицій) свідчить про низький рівень розвитку конкурентних можливостей регіонів України. Структурна недосконалість економіки вже в середньостроковому періоді спричинить значне зниження її конкурентоспроможності, прискорене нівелюванням цінових переваг через зовнішні енергетичні цінові «шоки». Все це потребує цілеспрямованих дій щодо структурної перебудови економіки та зміцнення інвестиційно-інноваційних чинників економічного розвитку шляхом проведення активної державної політики, що сприяла б вирішенню проблеми створення конкурентних переваг і підвищенню ефективності економічної системи як країни, так і регіонів.

У вітчизняній теорії та практиці формування структурних процесів регіональної економіки немає комплексного стратегічного підходу з урахуванням реалій та перспектив розвитку регіону, тому необхідним є здійснення аналізу основних тенденцій структурного розвитку регіональної економіки та визначення стратегічних напрямків економічного розвитку регіонів. Тому одним із основних стратегічних завдань соціально-економічного розвитку регіонів України є структурна побудова економіки, без якої досягти істотного економічного зростання та покращення матеріального добробуту населення неможливо і яка повинна бути спрямована на випуск необхідної споживачам продукції, на наповнення споживчого, виробничого та інвестиційного ринків.

Проведення структурних перетворень на регіональному рівні значною мірою залежить від правильності вибору пріоритетних напрямів. Вибір

пріоритетів при структуруванні економіки окремих регіонів повинен відповідати таким вимогам:

- всебічне врахування економічних, екологічних, соціально-демографічних умов і факторів території;
- впровадження технологій, що відповідають сучасним світовим стандартам;
- найбільш повне та ефективне використання існуючої в регіоні ресурсної бази;
- формування та накопичення інвестиційного потенціалу;
- розширення економічної самостійності регіону;
- формування конкурентного середовища, ринкової інфраструктури та ринкових механізмів саморегулювання економічних процесів;

Важливим напрямом структурних перетворень на регіональному рівні є розвиток виробництв, які орієнтуються на місцеві ресурси або ж використовують у своїй діяльності вторинну сировину. Для регіональної економіки вкрай важливо здійснити стратегію ресурсозбереження, яка, з одного боку, забезпечує скорочення питомого витрачання природної сировини на одиницю кінцевої продукції, а з іншого, зменшує негативне навантаження на навколишнє середовище.

Один із важливих напрямків структурних змін в економіці на регіональному рівні - досягнення оптимального зв'язку між виробничою і соціальною сферами.

Однак, падіння обсягів виробництва поглибило руйнацію економічних зв'язків та рівень економічного обміну між окремими областями. У сукупності це призвело до зниження обсягів бюджетних надходжень, а значить і видатків, посилення рівнів диференціації соціального становища населення. Більшою мірою потерпають від безробіття саме: Волинська (6%), Житомирська (5,4%), Закарпатська (5,1%), Івано-Франківська (4,8%), Рівненська (7,0%), Тернопільська (6,5%) області при середньому по Україні рівні безробіття - 3,7%. Знизилась питома вага названих областей у обсягах промислового

виробництва, де їх частка не перевищує 2%, а розміри заробітної плати на третину менші від середньої по Україні і в 2,2 рази - ніж у м.Києві, що є причиною посилення соціальної напруженості в регіонах.

Утвердження ринкових умов господарювання призвело до втрати адміністративного впливу органів місцевої влади на суб'єкти господарювання. Посилення позицій новоутворених підприємницьких структур, недержавних організацій вимагає формування нових відносин між місцевою владою і суб'єктами господарювання.

Структурні диспропорції не лише стримують реалізацію економічного потенціалу, але й підвищують вразливість економіки регіону до зовнішніх впливів. Саме тому здатність підвищувати конкурентоспроможність економіки на регіональному рівні забезпечується глибиною структурних перетворень, зумовлених необхідністю технологічного оновлення виробничої структури та її адаптації до змінних умов внутрішнього та зовнішнього середовища, що призводить до істотних зрушень у галузевій і секторальній структурі економіки, насамперед - у напрямку підвищення частки інноваційних виробництв та економічної діяльності з високою часткою доданої вартості. Структурні перетворення економічної системи повинні бути спрямовані на визначення джерел потенційної конкурентної переваги і посилення тих видів діяльності, що акумулюють відповідний потенціал.

За умов послаблення інвестиційної активності й відсутності ефективної промислової політики заходи з реструктуризації економіки не призвели до модернізації виробництва на основі передових технологій, що забезпечують конкурентоспроможність на всіх технологічних стадіях виробництва. Не було створено умов для відкриття нових виробництв, які б у перспективі могли забезпечити якісні зміни в структурі економіки регіону.

Існуюча структурна розбалансованість економіки негативно впливає на потенційні можливості подальшого економічного зростання та покращення конкурентоспроможності у довгостроковому періоді. Однак, з точки зору

потреб структурної модернізації економіки регіонів України найбільш критичними загрозами є:

- орієнтація на збільшення обсягів і розширення складу перспективних технологій, що забезпечують більше зростання доданої вартості;
- стимулювання інвестиційного оновлення та модернізації вітчизняної промисловості, розвитку наукомістких та високотехнологічних виробництв і створення умов для здійснення капіталовкладень у технологічне оновлення виробництва;
- забезпечення прискореного розвитку внутрішнього ринку порівняно з зовнішнім попитом та поліпшення його структурних характеристик за рахунок інноваційних чинників;
- впровадження механізмів стимулювання та підтримки високотехнологічного експорту;
- вдосконалення державного фінансування структурних та інноваційних зрушень;
- зміцнення інституційних чинників структурних перетворень;
- покращення інвестиційного клімату (як для внутрішніх, так і для іноземних інвесторів) для підвищення ефективності регіональної економіки;
- подолання ресурсовитратного характеру виробництва.

Вплив на економічний розвиток регіонів слід здійснювати в основному через розроблені на перспективу програми профілізації виробництва – аналоги державних програм розвитку, що базуються на «точках зростання» (технопарки, бізнес-інкубатори), а також додатково стимулювати діяльність тих організацій фінансової інфраструктури, які вкладають кошти в об'єкти, що реалізують регіональні програми розвитку.

Отже, проблема структурування регіональної економіки може трактуватись як завдання превентивної адаптації: розвиток і зростання економіки через встановлення пріоритетів повинні бути зорієнтовані на безперервну модернізацію, націлену на забезпечення здатності пристосовуватися до змін і нових викликів часу. Тому, важливою є відповідна

структурна політика, зорієнтована здебільшого на зниження потенційної вразливості економіки до зовнішніх та внутрішніх коливань за рахунок ефективної системи економічного прогнозування.

Таким чином, вирішення проблеми структурної перебудови економіки пов'язується з вибором конкретних обґрунтованих пріоритетів та відповідних заходів, які передбачають узгодженість та системність перетворень економіки регіону.